

Samenvatting

Al enkele jaren werken verschillende overheden¹ samen in het kader van het 'NOVEX-gebied Zuid-Limburg' (eerder 'NOVI-gebied Zuid-Limburg'). Zuid-Limburg is één van de 16 NOVEX-gebieden in Nederland. De samenwerking is bedoeld om gebiedsgerichte regie te nemen waar opgaven van regionaal én nationaal belang in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een gebiedsgerichte verbinding en prioritering daarvan noodzakelijk is.

In het nationaal programma NOVEX is bepaald dat voor ieder NOVEX-gebied een Ontwikkelperspectief en een Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda (RIA) wordt opgesteld. In juni 2024 is als belangrijke stap het Ontwikkelperspectief Zuid-Limburg opgeleverd.

Op 6 nov. a.s. zal tijdens het BO Leefomgeving met het Rijk de Eerste Generatie RIA worden besproken waarmee de eerste stappen richting uitvoering worden gezet.

Beslispunten

Het college van Burgemeester en Wethouders wordt voorgesteld:

1. Kennisnemen van het raamwerk Uitvoerings- en investeringsagenda (RIA) NOVEX-gebied Zuid-Limburg en het proces van verdere uitwerking tot Eerste Generatie RIA;
2. Ermee instemmen dat vanuit het Bestuurlijk Kern Overleg Zuid-Limburg van 28 oktober a.s. aandachtspunten m.b.t. de Eerste Generatie RIA worden meegegeven aan de Limburgse afvaardiging ter bespreking met de bewindspersonen in het BO Leefomgeving van 6 nov. a.s.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 15 oktober 2024:

Conform.

¹ Rijksoverheid (onder coördinatie van de ministeries van VRO/BZK en IenW), Provincie Limburg, Waterschap Limburg en gemeenten (incl. Stadsregio Parkstad Limburg).

Aanleiding

Al enkele jaren werken verschillende overheden² samen in het kader van het 'NOVEX-gebied Zuid-Limburg' (eerder 'NOVI-gebied Zuid-Limburg'). Zuid-Limburg is één van de 16 NOVEX-gebieden in Nederland. De samenwerking is bedoeld om gebiedsgerichte regie te nemen waar opgaven van regionaal én nationaal belang in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een gebiedsgerichte verbinding en prioritering daarvan noodzakelijk is. Tevens wordt de samenwerking gebruikt om input te leveren voor de nieuwe Nota Ruimte van het Rijk, waarin de regio Zuid-Limburg als onderdeel van een grensoverschrijdende regio (met regio's Aken en Luik) wordt gezien als regio met kansen voor een brede schaa sprong. Rijk en regio werken hierbij als partners samen, waarbij het Rijk capaciteit en middelen inzet om tot strategieën te komen en actief meedoet bij de uitwerking naar een gezamenlijk gedragen programmering en bestuurlijke afspraken.

In het nationaal programma NOVEX is bepaald dat voor ieder NOVEX-gebied een Ontwikkelperspectief en een Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda (RIA) wordt opgesteld. In juni 2024 is als belangrijke stap het Ontwikkelperspectief Zuid-Limburg opgeleverd. Dit document is inmiddels door het College van Gedeputeerde Staten Limburg, door de 16 colleges van Burgemeester en Wethouders³ en door het Dagelijks Bestuur van Waterschap Limburg vastgesteld. Beoogd is dat het Rijk tijdens het gecombineerde BO Leefomgeving/MIRT op 6 november 2024 instemt. Het Rijk wil in datzelfde overleg ook de eerste generatie van de RIA agenderen. Onder opdrachtgeverschap van het Bestuurlijk Kern Overleg Zuid-Limburg (BKO) wordt deze eerste generatie RIA voorbereid.

1. Context

Het Ontwikkelperspectief is gebaseerd op de ambities uit de Agenda Zuid-Limburg: 'Zuid-Limburg gaat over grenzen heen' en op de uitkomsten van het ontwerpend onderzoek 'Panorama Zuid-Limburg'.

De ambities uit de Agenda Zuid-Limburg zijn in het Ontwikkelperspectief samengevat tot:

1. een nieuwe, circulaire grensoverstijgende kenniseconomie;
2. een toekomstbestendig vijfsterrenlandschap;

² Rijksoverheid (onder coördinatie van de ministeries van VRO/BZK en IenW), Provincie Limburg, Waterschap Limburg en gemeenten (incl. Stadsregio Parkstad Limburg).

³ De Bestuurscommissie Ruimte en Mobiliteit van Stadsregio Parkstad Limburg heeft het Ontwikkelperspectief vastgesteld namens de colleges van de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal.

3. van achterstand naar voorsprong.

Vanuit Panorama Zuid-Limburg zijn vijf vraagstukken of onderzoeksvragen (in Panorama 'schuarpunten' genoemd) naar voren gekomen, welke tevens zijn overgenomen in het

Ontwikkelperspectief:

1. Het concretiseren wat water en bodem sturend(er) betekent voor de ruimtelijke keuzes in Zuid-Limburg;
2. Het onderzoeken welke mate van opwek van duurzame energie nog past binnen de draagkracht van Zuid-Limburg bezien, terwijl de betaalbaarheid en betrouwbaarheid van de energievoorziening voor inwoners en bedrijven wordt gewaarborgd;
3. Het onderzoeken hoe de leefbaarheid in de kleine kernen versterkt kan worden, terwijl ruimte wordt gegeven aan water, bodem, natuur en landschap;
4. Het onderzoeken hoe de leefbaarheid in het stedelijke gebied versterkt kan worden, terwijl de circulaire transitie een plek krijgt en de stedelijkheid vergroot wordt;
5. Het onderzoeken van de ruimtelijke impact van de transitie naar een circulaire economie, met als hoofdthema's het chemische cluster (Chemelot), circulair bouwen en de landbouwtransitie.

Met deze ambities en schuarpunten als kader, legt het Ontwikkelperspectief de focus op drie prioritaire themalijnen:

1. De transformatie naar circulaire economie; gericht op de ruimtelijke dimensies van de circulaire transitie
2. De verstedelijking rond mobiliteitsknooppunten
3. De 'groen-blauwe' kwaliteit; al datgene in het ruimtelijk domein dat is gericht op landschap, natuur en water(beheer) met oog voor het perspectief voor landbouw en vrijetijdseconomie

2. Gewenste situatie

In het ontwikkelperspectief beschrijven we gezamenlijk met Rijk en regio de ontwikkelrichting voor Zuid-Limburg met als horizon 2050. Dit perspectief geeft richting aan strategische ruimtelijke besluiten. Ook is het (in een volgende stap) het uitgangspunt voor uitvoerings- en investeringsafspraken van de betrokken partijen.

Het raamwerk Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda

De vervolgstap op het Ontwikkelperspectief is het uitwerken van een Regionale uitvoerings- en investeringsagenda. Deze RIA richt zich op de drie themalijnen van het Ontwikkelperspectief. In bijlage 1 is het raamwerk voor deze regionale uitvoerings- en investeringsagenda opgenomen.

Op de drie themalijnen van het Ontwikkelperspectief vindt op verschillende schaalniveaus reeds volop uitvoering plaats vanuit verschillende programma's, projecten, instrumenten en regelingen. De meerwaarde van de RIA is om hier *overzicht* in aan te brengen, om te zorgen voor nieuwe *impulsen* (door te versnellen, te verbinden of te verbeteren) en om waar nodig nieuwe zaken te *agenderen*. Deze RIA kan dan ook gezien worden als schakelkast tussen reeds lopende en nieuw te initiëren zaken en investeringen. Met in het achterhoofd de te maken brede schaa sprong.

In bijlage 1 is een raamwerk met u gedeeld waarin per themalijn nog projecten moeten worden ingevuld, waarin per themalijn wordt aangegeven wat de belangrijkste opgaven zijn, welke doelen worden nagestreefd, van welke projecten er sprake is en welke aanpakken of verkenningen er lopen. Ook wordt in beeld gebracht welke instrumenten reeds worden ingezet en vanuit welke financiële middelen/regelingen geput wordt. Vervolgens wordt inzichtelijk gemaakt waar kansen liggen om vanuit de NOVEX-samenwerking te zorgen voor nieuwe impulsen. Deze projecten worden aangevuld in de loop naar het bestuurlijk kernoverleg van 28 oktober om vervolgens verzonden te worden ter bespreking in het BO Leefomgeving met het Rijk van 6 november a.s.

Er zijn drie manieren waarop de NOVEX-samenwerking deze impulsen kan geven.

Versnellen

Programma's, projecten of aanpakken kunnen versneld worden. Bijvoorbeeld door (extra) capaciteit, middelen of instrumenten vanuit een of meer van de samenwerkende overheden in te zetten.

Verbinden

Een tweede impuls is het zorgen voor verbinding. Inhoudelijke trajecten die vanuit een bepaalde opgave begrijpelijk vooral sectoraal zijn aangevlogen, kunnen van meerwaarde zijn voor andere lopende of nieuwe trajecten of kunnen zelf een beter resultaat behalen als deze worden opgepakt in samenhang met andere lopende of geplande ontwikkelingen. Ook kan het verbinden van trajecten helpen om ontwikkelingen in een logische volgorde te laten plaatsvinden en financiële middelen te vergroten of effectiever in te zetten. Kortom, er is sprake van kruisbestuiving.

Verbeteren

Het nadenken over mogelijkheden voor een snellere effectievere aanpak kan erin resulteren dat de oorspronkelijk bedachte aanpak van trajecten wordt bijgestuurd door de daarvoor verantwoordelijke gremia.

Natuurlijk kan het ook zo zijn dat er kansen worden gezien voor nieuwe ontwikkelingen, of om ontwikkelingen die 'op de plank zijn blijven liggen' vanuit nieuwe inzichten nieuw leven in te blazen. In die gevallen zal dit vanuit de NOVEX-samenwerking bij de relevante tafels worden geagendeerd. De NOVEX-aanpak kan ook resulteren in het gericht agenderen aan de tafels met het Rijk.

Stand van zaken en verdere planning

Het nu voorliggende raamwerk is besproken in het Bestuurlijk Kern Overleg van 25 september jl. en ligt op 15 oktober ter kennisname voor aan de Zuid-Limburgse colleges van B&W (in Parkstad aan de betreffende bestuurscommissies) en het college van GS en DB waterschap. De BKO-leden hebben aangegeven dat de lijn van dit conceptdocument akkoord is om verder uit te werken, waarbij ambtelijk wordt opgehaald welke projecten in hoofdstuk 3 opgenomen moeten worden. Daarbij is nadrukkelijk benoemd dat het niet de bedoeling is om een lange projectenlijst op te stellen; beoogd wordt een select aantal zaken op te nemen welke een wezenlijke bijdrage leveren aan (een van) de drie themalijnen, en waarbij gezamenlijke inspanningen van Rijk en regio noodzakelijk zijn. Ook is met elkaar vastgesteld dat in de verdere uitwerking richting BO Leefomgeving nog geen nieuwe cofinancieringsbijdragen worden gevraagd, maar sprake is van reeds bestaande middelen.

Het nu voorliggende raamwerk wordt uitgewerkt tot de zogenaamde 'eerste generatie' RIA. Via de ambtelijke lijn (Directeurenoverleg Zuid-Limburg op 17 oktober) wordt de eerste generatie RIA geagendeerd voor zowel het BKO van 28 oktober als het BO Leefomgeving van 6 november. Eventuele opmerkingen vanuit het BKO kunnen worden meegenomen door de Zuid-Limburgse afvaardiging in het gesprek met de bewindspersonen in het BO Leefomgeving.

Het gesprek met het Rijk over de wijze van behandeling / beslispunten t.a.v. de RIA in het BOL van 6 november vindt nog plaats. Inzet van de regio is om het NOVEX-gebied Zuid-Limburg als volgt te agenderen :

1. Rijk en Regio stellen het voorliggende Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg 'Voorbij grenzen' vast.
2. Rijk en Regio stellen de voorliggende eerste generatie Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda NOVEX Zuid-Limburg vast. Waar nodig gaan zij op basis van deze

agenda de komende periode al aan de slag om vanuit de samenwerking impulsen te geven (versnellen, verbinden, verbeteren) aan de beschreven lopende ontwikkelingen (waar reeds financiering voor is).

3. Rijk en Regio werken richting het BOL2025 deze eerste generatie agenda verder uit. Ze concretiseren daarbij de aanpak van nieuw te agenderen zaken/ ontwikkelingen als beschreven in de agenda (incl. financiering/ menskracht).

Na afloop van het BO Leefomgeving wordt de eerste generatie RIA ter kennisname aangeboden aan de verantwoordelijke bestuurlijke gremia, waaronder uw college.

Beoogd effect:

Kennismemen van het raamwerk regionale uitvoerings- en investeringsagenda NOVEX-gebied Zuid-Limburg en opmerkingen via de bestuurlijke afvaardiging in het BKO van 28 oktober mee te geven.

Argumenten:

1.1 Kennismemen concept uitvoerings- en investeringsagenda NOVEX Zuid-Limburg

Aan het college wordt gevraagd om kennis te nemen van de voorliggende raamwerk uitvoerings- en investeringsagenda. U stelt nadrukkelijk de uitvoerings- en investeringsagenda nog niet vast. Na bespreking in het BO Leefomgeving (6 november 2024) kan dit leiden tot eventuele aanpassingen aan de uitvoerings- en investeringsagenda NOVEX Zuid-Limburg, deze zal wederom aan u worden voorgelegd.

2.1 Instemmen met het voorstel om opmerkingen over de RIA via het BKO mee te geven

Het bestuurlijk kernoverleg is een informeel bestuurlijk overleg tussen gemeenten, provincie en rijk. Leden van het bestuurlijk kernoverleg hebben zitting namens andere gemeenten en vertegenwoordigen thema's zoals bijvoorbeeld landschap en wonen. In de praktijk komt het voor dat gemeenten geen bestuurlijke vertegenwoordiging kent in het BKO. Op basis daarvan het zeer gewenst dat uw college de BKO leden mandateert om het concept stuk ter bespreking met het rijk, te verzenden.

Kanttekeningen:

1.2 De regionale koers is niet vrijblijvend

De regionale koers is niet vrijblijvend. Hoewel de stukken geen strikt juridische status hebben, committeren we ons wel. Met het vaststellen van de agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg is reeds door alle colleges in Zuid-Limburg

ingestemd en bevestigd dat de voorgestelde koers en de vervolgitwerkingen die gezamenlijk worden opgepakt.

3. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

In de Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief beschrijven we gezamenlijk met Rijk en regio de ontwikkelrichting voor Zuid-Limburg met als horizon 2050. Inclusie en het aanpakken van sociale en gezondheidsachterstanden is op dit abstractieniveau meegenomen.

Duurzaamheid vormt een van de pijlers onder de agenda Zuid-Limburg en het ontwikkelperspectief. De transitie naar een circulaire economie en samenleving, de circulaire transitie op de Chemelot-site zijn belangrijke onderdelen van deze visies.

4. Effect op de openbare ruimte

Er is geen direct effect op de openbare ruimte. Bij de uitwerking en concretisering in bijvoorbeeld de provinciale en gemeentelijk omgevingsvisie zullen richtinggevende keuzes gemaakt worden.

5. Personeel en organisatie

6. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

7. Financiën

De Agenda Zuid-Limburg en het Ontwikkelperspectief NOVEX-gebied Zuid-Limburg leiden niet tot financiële consequenties. Wanneer een verdere uitwerking plaatsvindt in een uitvoeringsagenda en regionale investeringsagenda, wordt gekeken naar een bundeling van inzet en financiën van de partners. Er is voor dit raamwerk of de Eerste Generatie RIA geen sprake van een nieuwe financiële vraag.

8. Aanbestedingen

n.v.t.

9. Participatie tot heden

Tot op heden betreft het een traject tussen de overheden. Richting de uitvoering is verbreding naar multi-helix partners wenselijk en noodzakelijk om tot realisatie van de Eerste Generatie RIA te komen.

10. Voorstel

Het college van Burgemeester en Wethouders wordt voorgesteld:

- Kennisnemen van het raamwerk Uitvoerings- en investeringsagenda (RIA) NOVEX-gebied Zuid-Limburg en het proces van verdere uitwerking tot Eerste Generatie RIA;
- Ermee instemmen dat vanuit het Bestuurlijk Kern Overleg Zuid-Limburg van 28 oktober a.s. aandachtspunten m.b.t. de Eerste Generatie RIA worden meegegeven aan de Limburgse afvaardiging ter bespreking met de bewindspersonen in het BO Leefomgeving van 6 nov. a.s.

11. Uitvoering, evaluatie en vervolg

U wordt op de hoogte gebracht van de bespreking tussen rijk en regio tijdens het BO Leefomgeving en de vervolgstappen om te komen tot de vaststelling van de regionale uitvoerings- en investeringsagenda NOVEX Zuid-Limburg door uw college.

Collegevoorstel